

ДІЯЛЬНІСТЬ ТВОРЧИХ СТУДЕНТСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ НА СЛОБОЖАНЩИНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)

На основі аналізу архівних матеріалів та історико-педагогічних джерел аналізуються розпорядження уряду, які створювали передумови для виникнення творчих студентських колективів (гуртків) та секцій. Наголошується на важливості створення творчих студентських колективів Харківського університету, технологічного та ветеринарного інститутів, як необхідної складової студентського життя у вищих навчальних закладах Слобожанщини другої половини XIX – початку XX ст. Висвітлюються основні напрями роботи творчих студентських колективів та секцій, які активно діяли у досліджуваний період. Здійснено аналіз концертної діяльності студентських хорів та оркестрів, розкрито функції творчих колективів: розважальна, благодійна та виховна функції, окреслено їхній внесок у популяризацію мистецтва серед широких верств населення.

Ключові слова: гуртки, студентський колектив, студенти, хор, оркестр, університет, інститут.

Постановка проблеми. Інтеграція вищих навчальних закладів України у європейський освітній простір зумовлює важливість залучення студентів до творчої діяльності, адже результати творчості є основним джерелом інновацій, які забезпечують прогрес суспільства. Відповідно до Національного Плану дій щодо впровадження Програми економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» одним з першочергових завдань у сфері удосконалення системи управління освітою Україною заявлено дії, спрямовані на розвиток науково-творчої діяльності та впровадження інновацій [24]. Важливі аспекти науково-творчої діяльності студентської молоді заявлені в документах та освітніх ініціативах Ради Європи: Лісабонська стратегія ЄС, Освітня програма Еразмус Мундус, Програма трансєвропейського співробітництва у галузі вищої освіти – Tempus (Tasis) та інші. Особливості формування творчої особистості студента прописані в Програмі дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України, у «Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки» та інших.

У «Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки», яка визначає основні напрями й шляхи реалізації положень «Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті», підкреслюється, що оновлення системи вітчизняної освіти повинно вдосконалюватися шляхом оптимізації підготовки кожного студента до максимальної реалізації його творчого потенціалу [23].

Одним із шляхів вирішення вказаної проблеми є глибоке осмислення й усвідомлення історико-педагогічного досвіду, звернення до національних джерел, творче використання яких сприятиме зростанню освітнього потенціалу суспільства.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Цінним є аналіз історичного досвіду минулого України щодо утворення творчих колективів студентів у системі вищої освіти. На особливу увагу заслуговують у цьому плані праці А. Алексюка, Н. Дем'яненко, Т. Завгородньої, І. Зайченка, М. Євтуха, В. Курила, І. Курляк, В. Майбороди, О. Мартиненко, О. Микитюка, Н. Побірченко, С. Сірополко, Т. Стоян, Б. Ступарика, О. Сухомлинської, С. Черкасової та інших.

Цікаві факти наводить С. Черкасова у дисертаційній роботі «Просвітницько-педагогічна діяльність студентських громадських організацій університетів України (друга половина XIX – початок XX ст.)» (2000), де розкрито суспільно-політичні умови діяльності студентських громадських організацій. Слід зазначити, що значна увага приділена висвітленню питання створення гуртків, метою яких було виховання громадянина і патріота країни, формування політичного світогляду молоді та населення.

У статті Г. Кловак «Діяльність студентських наукових гуртків в університетах України (XIX – початок XX століття)» підкреслено, що гурткова робота в досліджуваний період була центром наукової діяльності студента, вченого-професора, кафедри, факультету. Так відбувалось наукове становлення майбутнього фахівця, творилась наукова школа. Наукова діяльність гуртків того часу наближалась до форм роботи наукової лабораторії університету у сучасному розумінні.

Окремі аспекти організації навчального процесу, форм науково-дослідницької роботи, фольклорно-етнографічної практики, художньої самодіяльності студентів фрагментарно аналізувались у працях учених-педагогів (С. Сірополко, О. Лавріненко), фольклористів, літературознавців

(М. Дмитренко, С. Грица, М. Гнатюк, В. Фрадкін), істориків (Д. Багалій, В. Назаренко). Але проблема вивчення діяльності творчих студентських колективів у вищих навчальних закладах в означений період цілісно не вивчалась.

Мета статті – на основі аналізу наукових джерел, психолого-педагогічної та історико-педагогічної літератури розкрити передумови (витоки) формування творчих студентських колективів на Слобожанщині у другій половині XIX – на початку XX ст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із головних завдань університетської освіти є залучення студентської молоді до науково-дослідної роботи та творчих об'єднань. Реформування вищої освіти, становлення державних стандартів спрямовані на розвиток творчої діяльності студентської молоді. Одним із шляхів вирішення вказаної проблеми є вивчення та осмислення історико-педагогічного досвіду, звернення до національних джерел педагогічної теорії та університетської практики.

Найпоширенішими формами позанавчальної діяльності студентської молоді України кінця XIX – початку XX століття були наукові гуртки і товариства з навчальних дисциплін, сходки, організація бібліотек, читалень для молоді. Крім того, слід зазначити, що в навчальних закладах досліджуваного періоду крім наукових гуртків, з'являлись творчі студентські колективи.

За визначенням Ф. Брокгауза та І.Ефрона, «творчість – створення нового. В такому розумінні цей термін може бути застосований до будь-якого процесу. В цьому загальноприйнятому розумінні творчість – це умовний термін для позначення психічного акту, який виражається у втіленні, відтворенні або комбінації даних нашої свідомості, у відносно новій і оригінальній формі [36, с. 729].

У академічному тлумачному словнику української мови зазначено, що «колектив – сукупність людей, об'єднаних спільною діяльністю, спільними інтересами; група людей, пов'язаних спільною працею в одній організації, установі, на підприємстві тощо» [1].

У великому тлумачному словнику зазначено, що «самодіяльність – особистий почин, творча ініціатива в будь-якій справі, активна самостійна діяльність; художня (музична, театральна, хореографічна, поетична та ін..) творчість осіб, які не є професіоналами» [18, с. 1288]. Виходячи з цього, «самодіяльний – це, той, який ґрунтується на активних самостійних діях; який діє за власним бажанням, за особистою ініціативою» [18, с. 1288]. Самодіяльне мистецтво – художня творчість людей, які не є митцями-професіоналами, а займаються мистецтвом у вільний від основної роботи час. Повна або часткова відсутність художньої освіти найчастіше призводила до виконання ними творів на рівні примітивізму [28, с. 161].

Поняття «гурток» – невелике товариство, поєднане спільним інтересом до якоїсь проблеми.

Таким чином, аналізуючи, визначення понять, у нашій статті поняття «гурток», «гурток художньої самодіяльності», «творчий студентський колектив» використовується нами як взаємозамінні.

У даному випадку під творчими студентськими колективами ми розуміємо об'єднання студентської молоді, діяльність якої була спрямована на реалізацію власних духовних потреб та культурних (мистецьких, театральних тощо) інтересів. Ці об'єднання окрім розважальної, виконували також благодійну та виховну функції.

Художня самодіяльність студентів в університетах України виникла ще на початку їх існування. Відзначимо, що творча самодіяльність університетів набула розвинених форм досить рано. Зокрема, перший в історії російської вищої школи студентський театр виник у Московському університеті ще у 1756 р.

Слід зауважити, що перші постійні театри на Україні з'явилися на зламі XVIII та XIX ст. у Харкові, Києві та Одесі, згодом у Полтаві, Бердичеві та інших містах [20, с. 122].

У Харківському університеті, за свідченням Д. Багалія, на початку XIX ст. студенти «влаштували аматорські спектаклі у власному приміщенні, куди запрошувалася навіть стороння публіка». Ці спектаклі були дозволені ректором університету Т. Осиповським у 1813 р., а пізніше цей дозвіл був підтверджений міністром народної освіти, графом А. Разумовським. При цьому, за думкою Д. Багалія, «студенти ставили досить серйозні та вдалі п'єси, які дійсно могли мати благодійний вплив на їх літературні смаки» [3].

За університетським статутом (5 листопада 1804 р.) крім професорів з навчальних дисциплін, призначався «учитель приятных искусств и гимнастических упражнений» [22, с. 30; 34, с. 26]. Ще у підготовчих документах було зазначено, що з моменту відкриття Харківського університету викладались предмети мистецтва, а саме малювання, музика, «танцювання» [22, с. 30]. Ці предмети були включені до навчальних програм. У «Предначертаниях о Харьковском университете» (1802) зазначено, що «... поряд з першим відділенням, може бути відкрите друге, де в години, вільні від навчання молоді люди для розвіювання себе, так і для користі, будуть наставлятись у малюванні, музиці, танцюванні, фехтуванні, у верховій їзді... для проведення часу і укріплення здоров'я і сил» [22, с. 30].

Першим викладачем малювання в Харківському університеті був Я. Матес, людина обдарована і творча, А. Шепфлін – викладав ландшафтного живопису [2, с. 566-567]. У 1815 р. вчителем малювання був призначений Ф. Репін, випускник Академії мистецтв. Із пластичним мистецтвом студентів знайомив А. Лопух, який отримав освіту у Віденському університеті. З 1839 р. по 1847 р. З 1839 по 1847 рр.

працював Б. Клембовський, С. Чіріков – вихованець Академії мистецтв, працював з 1844 р. до закриття класів у 1859 р. [32].

За свідченням видатного музикознавця Й. Миклашевського, у 1806 р. уроки вчителів «приємних мистецтв» відвідувало 48 студентів, із них музичний клас – 14 осіб [22, с. 36]. Крім того, студенти складали з цих предметів іспити.

До середини 20-х рр. XIX ст. кількість студентів, які відвідували музичні заняття збільшилась до 60 осіб, що становило 20% від загальної кількості студентів університету [22, с. 37].

Танці викладав А. Балашев (1805-1810 рр.), до 1807 р. фехтування викладав А. Сивокт, а починаючи з 1808 р. – І. Ледюк, який крім фехтування, у літній період навчав бажаючих верховій їзді [2, с. 567-568].

У 1814-1815 рр. студенти Харківського університету організували гурток шанувальників сценічного мистецтва. Поставлено було драми, трагедії і комедії (Коцюби, Дмитрієвського, Мольєра, Капніста) [3].

У 1819 р. студенти Харківського університету організували «Товариство любителів вітчизняної словесності» [4, с. 96].

Вивчаючи загальний статут імператорських російських університетів (26 липня 1835 р.) та перелік предметів, які повинні вивчати студенти на певному факультеті за цим статутом, ми знаходимо, що крім учителя малювання, можуть бути і вчителі мистецтв: фехтування, музики, танців, а в Харківському та Казанському університетах – верховій їзди [34, с. 38].

З 1854 р. до університетського курсу було включено церковний спів, який викладався три рази на тиждень для слухачів історико-філологічного факультету. В університеті було організовано студентський хор. Адміністрація університету сприяла роботі колективу, підтримувала і допомагала його учасникам, звільняючи їх від сплати за навчання [3].

У 1863 р. Університетським статутом було скасовано уроки мистецтв і створено на історико-філологічних факультетах університетів кафедри теорії і історії мистецтв. Однак, у більшості університетів кафедра залишалась вільною. У Харківському університеті у зв'язку з відсутністю викладача-спеціаліста на кафедрі теорії і історії мистецтв заняття проходили несистематично. Викладання на високому рівні розпочалось лише з приходом першого спеціаліста у галузі мистецтв Є. Редіна у 1893 р. [32].

Але поряд з тим, що уроки мистецтв були скасовані, у 1870-х роках при Харківському університеті успішно виступав студентський аматорський театр, репертуар якого складався здебільшого з класичної драматургії. Ставилися, зокрема, такі твори як «Горе от ума» О. Грибосєдова та «Ревізор» М. Гоголя [19, с. 57].

За університетським статутом 1884 р. було заборонено створення всіх студентських об'єднань, у тому числі наукових та освітніх гуртків.

Питання можливості вступу молоді всіх навчальних закладів до будь-яких приватних товариств, поставлене перед Міністерством навчальної освіти керівництвом Ризького навчального округу, роз'яснила постанова від 30 жовтня 1898 р. «Про право учнів вступати до членів будь-яких приватних Товариств». У постанові зазначалось, що учням приватних установ відомств Міністерства внутрішніх справ, військового, морського і православного духовенства не дозволяється бути членами приватних товариств. Учням інших відомств, в тому числі Міністерства народної освіти, дозволялось вступати лише в товариства, метою яких були завдання «... благодійності, спорту, фізичного розвитку та вдосконалення в мистецтвах, і разом з тим, щоб особи ці не користувались правом голосу на загальних зборах і не могли бути членами правління» [33, с. 285-286]. До того ж студентам вищих навчальних закладів для вступу до товариств необхідний був дозвіл адміністрації закладу.

Пропонувалось заснування наукових та літературних студентських гуртків, хорів та оркестрів. Для їх фінансової підтримки виділялись кошти з бюджету навчальних закладів. При заснуванні гуртків особлива увага зверталась на «... таке заснування, яке б забезпечило б досягнення їх безпосередніх цілей та не дозволяло їм вироджуватися в організації, які не припустимі в навчальних закладах» [33, с. 312].

В 1901р. на нараді міністерств різних відомств обговорювались питання студентських хвилювань і заворушень, також порушувались питання діяльності студентських об'єднань, що знайшло свої втілення у «Тимчасових правилах організації студентських товариств у вищих навчальних закладах відомства міністерства народної освіти» (1901). У «Тимчасових правилах...» зазначалось, що «... музичні гуртки для хорового співу, оркестрової гри, на балалайках, мандолінах, гітарах і т. п.» мали на меті «надати можливість студентам навчатися співу та музиці та удосконалюватися в цих мистецтвах» [31, стлб. 24.].

Підтвердженням цих правил стають архівні джерела досліджуваного періоду, де ми знаходимо відомості про існування творчих колективів і в технологічному інституті. У «Правилах для студентів і сторонніх слухачей Харьковского технологического института императора Александра III» у § 36 зазначено, що «допущено організація наукових та літературних гуртків під керівництвом професорів та викладачів інституту» [25, арк. 13]. Статути цих гуртків повинна розробити комісія кураторів, яку затверджував Навчальний комітет інституту.

У 1902 р. у Харківському технологічному інституті утворились чотири студентські об'єднання, правила для яких розробив Навчальний Комітет. Це – Технічне студентське Товариство, студентська бібліотека, музичний студентський гурток, літературно-художній гурток [25, арк. 13]. Технічне студентське Товариство очолював професор Г.А. Латишев, завідував бібліотекою та керував літературно-художнім гуртком професор І.А. Красуський, музичним – викладач Бер. Проіснували гуртки короткий час. Діяльність літературно-художнього гуртка припинилась відразу, а музичний існував до осені 1903 року [25, арк. 14].

Висвітлення питань існування творчих колективів досліджуваного періоду часу на Слобожанщині ми знаходимо в поодиноких замітках на сторінках періодичного видання «Южный край». Аналіз періодичних видань свідчить про те, що через деякий час діяльність гуртків була поновлена: були організовані студентський хор та студентський оркестр. Музичний гурток знову очолив викладач Бер. Керівництво технологічного інституту турбувалось про стан і діяльність студентського оркестру. Про це свідчать відомості про виділення коштів на придбання музичних інструментів та іншого оркестрового приладдя [13, с. 5]. Про систематичні і постійні заняття свідчать оголошення про співанки хору та репетиції оркестру протягом навчального року [9, с. 4; 10, с. 5; 11, с. 5; 12, с. 5;]. Студентський оркестр при технологічному інституті під керівництвом диригента Ф.В. Кучери брав участь у балі технологів, метою якого було благодійний збір [5, с. 6].

В університеті для виступу на музичному вечорі запрошувались студенти, які вміють грати на балалайках, мандолінах, гітарах. Згодом це перетворилось на оркестр балалаечників [16, с. 6]. В університеті на початку ХХ ст. (1909 р.) існував студентський оркестр та хор, оркестр балалаечників, духовий оркестр.

Постійні репетиції студентського хору відбувались і у ветеринарному інституті. Крім того, порушувались питання щодо організації хорового гуртка [7, с. 5]. Для створення оркестру запрошувались студенти, які вміють грати на мандолінах та гітарах [6, с. 6].

Студентські музичні колективи влаштовували концерти та студентські бали за межами навчальних закладів. Метою цих заходів було збирання коштів для надання матеріальної допомоги «недостаючим» студентам того чи іншого навчального закладу. Про це свідчать відомості у місцевій газеті «Южный край». Студентський хор університету (40 осіб) виїжджав до Катеринославлю [35, с. 5], Юзовки [27, с. 5], Полтави [30, с. 4]. Крім того, студенти-шанувальники драматичного мистецтва ставили п'єси такі, як «Горькая судьбина» Писемського, «Свадьба Кречинского» Сухово-Кобилина. На виконання головних ролей запрошували досвідчених акторів [29, с. 3].

Вивчаючи історико-педагогічну літературу та періодичні видання досліджуваного періоду, можна стверджувати про те, що в університеті та в технологічному і ветеринарному інститутах достатньо активно велась позанавчальна робота зі студентами, створювались творчі студентські колективи. Студентський хор та оркестр був невід'ємною частиною виховання молоді досліджуваного періоду.

Крім музичних гуртків, при університеті був створений гурток студентів-художників. На зібраннях гуртка художників обговорювались питання про виставки, кошти для каси взаємодопомоги, друк журналу та групові заняття живописом [17, с. 6].

Студентське технічне товариство технологічного інституту запрошувало бажаючих записуватись до фотографічної секції [8, с. 5].

У другій половині ХІХ століття серед студентства поширився рух за створення «земляцтв», тобто студентських громад за територіально-національною ознакою, «для самопомогової і культурної праці». Студентські земляцтва – масові студентські організації вищої школи досліджуваного періоду. Дослідники того часу (М. Сухомлинов) і сучасники (С. Черкасова) підкреслюють, що основним завданням земляцтв була фінансова підтримка студентської молоді, яка була актуальна в умовах скрутного матеріального становища студентів. Земляцтва мали вагомий вплив як на політичне, економічне, так і на культурне життя студентської молоді. У 1882-1887 рр. у Харкові нараховувалось 9 студентських земляцтв.

Слід зазначити, що, аналізуючи історико-педагогічну літературу та періодичні видання досліджуваного періоду, ми можемо зробити висновок, що завдяки студентам певних земляцтв були організовані вечори. Активно до організації вечорів поставилось Донське земляцтво при Харківському університеті. Правління Донського земляцтва запрошувало земляків на репетиції хору [15, с. 4], учасники якого згодом влаштовували музично-вокально-танцювальний вечір у приміщенні Харківського університету [14, с. 5].

Студенти брали участь і у благодійних концертах. У хірургічній клініці для стаціонарних хворих відбувся концерт, де студенти виконали декілька творів на музичних інструментах, співали та декламували вірші [21, с. 4].

Таким чином, у студентському середовищі другої половини ХІХ – початку ХХ ст. вагомим чинником професійного та особистісного розвитку молоді було об'єднання у творчі студентські колективи. Хоча на початку ХІХ ст. залучення до «приємних» мистецтв – музики, малювання, живопису – мали лише на меті «розвіювання» і «проведення часу», але ці предмети входили до навчальних програм

університетів, студенти складали іспити. Видатні викладачів «приємних мистецтв» Харківського університету заклали підґрунтя для подальшого розвитку творчих колективів студентів (Я. Матес, А. Шепфлин, Ф. Репнін, А. Лопух, Б. Клембовський, С. Чіріков, І. Вітковський, І. Лозинський та інші). Хоча статутом університетським (1863) було скасовано уроки мистецтв. «Тимчасові правила...» (1901) давали правове підґрунтя для створення гуртків, про що свідчать численні відомості у періодичних видання та архівні документи про наявність при начальних закладах студентських гуртків.

Важко переоцінити роль творчих студентських колективів (гуртків) в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Творчі студентські колективи (гуртки), які існували при кожному вищому навчальному закладі досліджуваного періоду, виконували як просвітницьку і благодійну, так і виховну функції. Адже, працюючи в такому гуртку, студент мав реальні шляхи для самореалізації, а мистецькі (літературно-музичні, танцювальні вечори, благодійні концерти) заходи були невичерпним джерелом для його духовного життя, незалежно від соціального походження, політичних поглядів та матеріального добробуту.

Висновки і перспективи. Таким чином, створення студентських творчих колективів (гуртків) на Слобожанщині у другій половині XIX – на початку XX ст., незважаючи на відверто вимушений дозвіл на їх існування з боку царського уряду, сприяло певному позитивному впливові на подальший розвиток діяльності студентських гуртків, піднесенню рівня культурологічної й загальноосвітньої підготовки молодих фахівців. Ці студентські творчі колективи стали центрами, де закладались мистецькі та культурні традиції. Члени творчих гуртків власною концертною діяльністю та постійними виставами поширювали інформацію про театральне та хорове мистецтво. Традиції творчих колективів досліджуваного періоду залишилися у навчальних закладах і понині. Але це є темою подальшого дослідження.

Використані джерела

1. Академічний тлумачний словник української мови в 11 томах, 1970 – 1980 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua>
2. Багалеї Д.И. Опыт истории Харьковского университета (по неизданным материалам). Т. 1 (1802 – 1815 г.) / Дмитрий Иванович Багалеї . – Х. : Паровая Типография и Литография Зильберберг, 1893-1898. – 1204 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/93>
3. Багалеї Д.И. История города Харькова за 250 лет его существования (1655-1905) [Текст] : ист. моногр. : в 2 т. / Д.И. Багалеї, Д.П. Миллер. – Репр. изд. – Харьков : [б. и.], 1993. – Т. 2.: XIX – начало XX века. – 982 с.
4. Багалеї Д.И. Краткий очерк истории Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805-1905) / Дмитрий Иванович Багалеї, Николай Федорович Сумцов, Владислав Петрович Бузескул. – Х. : Типография Адольфа Дарре, 1906. – XIV, 329 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ecriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/148>
5. Бал технологів // Южный край. – 1908. – 30 ноября. – № 9551. – С. 6.
6. В ветеринарном институте // Южный край. – 1909. – 28 октября. – № 9824. – С. 6.
7. В ветеринарном институте // Южный край. – 1909. – 3 октября. – № 9803. – С. 5.
8. В технологическом институте // Южный край. – 1908. – 10 декабря. – № 9559. – С. 5.
9. В технологическом институте // Южный край. – 1908. – 18 ноября. – № 9541. – С. 4.
10. В технологическом институте // Южный край. – 1908. – 20 ноября. – № 9543. – С. 5.
11. В технологическом институте // Южный край. – 1908. – 26 января. – № 9295. – С. 5.
12. В технологическом институте // Южный край. – 1908. – 27 января. – № 9296. – С. 5.
13. В технологическом институте // Южный край. – 1906. – 10 декабря. – № 8961. – С. 5.
14. В университете // Южный край. – 1908. – 26 ноября. – № 9547. – С. 5.
15. В университете // Южный край. – 1908. – 19 ноября. – № 9542. – С. 4.
16. В университете // Южный край. – 1908. – 6 декабря. – № 9556. – С. 6.
17. В университете // Южный край. – 1908. – 21 ноября. – № 9544. – С. 6.
18. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
19. Киевский университет. Документы и материалы. 1834-1984 : [Сб., посвященный 150-летию Киевского ун-та] / Киевский гос. ун-т им. Т.Г. Шевченко; сост. В.А. Замлинский [и др.]; ред. М.У. Белый [и др.]. – К. : Издательство при Киевском гос. ун-те издательского объединения «Вища школа», 1984. – 192 с.
20. Кононова О.В. Музична культура Харкова кінця XVIII – початку XX ст. / О.В. Кононова – Харків : Основа, 2004. – 176 с.
21. Концерт для больших // Южный край. – 1909. – 7 октября. – № 9806. – С. 4.
22. Миклашевский И.М. Харьковский университет как центр музыкальной культуры Слободской Украины в первой половине XIX века / И. М. Миклашевский // Учені записки Харківського університету. – 1956. – Т. 70 : Труды філологічного факультету. – Т. 3. – С. 29-53.

23. Національна стратегія розвитку освіти України на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> 39
24. Національний План дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/128/2013>
25. О студенческих кружках. – ДАХО, Ф.770, оп.1, д. 424, 25 арк.
26. Общий устав Императорских Российских университетов. – Харьков : Университетская типография, 1837. – 50 с.
27. Отчет о вечере //Южный край. – 1908. – 22 февраля. – № 9291. – С. 5
28. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник /А.М. Пасчний. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 216 с.
29. Поездка студентов Харьковского университета // Южный край. – 1896. – 14 февраля. – №5186. – С.3.
30. Поездка студенческого хора // Южный край. – 1906. – 2 декабря. – № 8954 – С. 4.
31. Правила студенческого музыкального кружка при имп. Новороссийском университете // Сборник распоряжений по министерству народного просвещения. – Т. 15. 1901–1903 гг. – СПб, 1904. – Стб. 24.
32. Редин Е.К. Преподавание искусств в Императорском Харьковском университете (1805-1905) / Е.К. Редин. – Х. : Типография и литография М. Зильберберг и С-вья, 1905. – 36 с.
33. Сборник постановлений и распоряжений начальства по университету св. Владимира и др. университетам. С 1892 по 1911 г. – К. : Работник, 1912. – 1020 с.
34. Соловьев И.М. Русские университеты в их уставах и воспоминаниях современников. Выпускъ первый : Университеты до эпохи шестидесятих годов /И.М. Соловьев. – С.-Петербург : Книгоиздательство типо-литографии «Энергия», 1914. – С 23 – 46.
35. Университетский хор // Южный край. – 1908. – 17 февраля. – № 9288. – С. 5.
36. Энциклопедический словарь /Издатели Ф.А. Брокгауз, И.А. Эфрон. – Т. XXXII. – С.-Петербург : Типография Акц. Общ. «Издательское дело» Брокгауз-Эфрон, 1901. – 960 с.

Stasevsky Y.

THE ACTIVITIES OF STUDENT CREATIVE TEAMS OF SLOBOZHANSKCHINA (THE SECOND HALF OF XIX – EARLY XX CENTURY)

Based on the analysis of archival materials and historical and pedagogical sources it is analyzed the government order, which created conditions for the emergence of creative student groups (clubs) and sections. It is stressed the importance of creating art student teams of Kharkov University, manufacturing and veterinary institutions as a necessary component of student's life in higher education of Slobozhanshchina in the second half of XIX – early XX century. It is shown the main areas of creative teams and student sections that were active in the study period. It is made the analysis of students' concert choirs and orchestras and it is revealed the following features of creative teams: entertainment, charitable and educational functions; it is outlined their contribution to the promotion of art among the general population. Meaningful historical and pedagogical analysis of a wide layer of archival material made the possibility to identify and characterize the features of creative groups: education, educational, charitable and entertainment. It promotes the formation of conscious and critical attitude to the world historical and educational heritage. The materials of the paper suggest about a new approach to the analysis of archival materials, illumination and evaluation of controversial issues of student creative teams of Slobozhanshchina in the second half of the XIX-th early XX-th century. The relevance of the chosen topic in terms of statehood, revival of cultural and spiritual values of the Ukraine people, development of a national school based on democratization and humanization does not caused any doubts.

Thereby building up creative student groups (clubs) and sections at Slobozhanshchina in the second half of XIX – early XX century in spite of explicitly forced allowance of tsarist (royal) government had positive influence to further development of creative student groups, rising of culture and general educational development young people. These student groups became the core where sprang up art and cultural traditions. The members of creative student groups with their own concert activity disseminated information about art (theatre and chorus). The traditions of student clubs of mentioned above period exist at present.

Key words: circles, student team, students, choir, orchestra, University, Institute.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2017 р.